

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

DOĞU CEPHESİ

KURTULUŞ SAVAŞINDA CEPHELER

Kurtuluş Savaşı, üç cephede gerçekleşmiştir;

1. Doğu Cephesi: Ermenilere karşı açılmıştır. TBMM bu cephede **Osmanlı'dan kalma düzenli ordu ile** (Kazım Karabekir'e bağlı 15. Kolordu) Ermenilere karşı savaşmıştır.

2. Güney Cephesi: Güneydoğu Anadolu ve Çukurova'da **Kuvayı Milliye birlikleri ile Fransızlara ve Ermeni çetelere karşı** mücadele edilmiştir.

3. Batı Cephesi: Yunanlılara karşı açılan cephe dir. Bu cephede **TBMM tarafından kurulan düzenli ordu** kullanılmıştır.

Püf bilgi:

Kurtuluş Savaşı'nda **İngiltere ve İtalya ile aramızda silahlı çatışma yaşanmamıştır.**

KURTULUŞ SAVAŞINDA CEPHELER

Kurtuluş Savaşı üç cephede gerçekleşmiştir.

DOĞU CEPHESİ

Bilgi: Doğu Cephesinde Ermenilere karşı mücadele edilmiştir.

- Ermeniler, 19. yüzyılın sonlarına kadar Osmanlı Devleti'nde huzur içinde yaşamışlardır.
- Ancak **Rusya**, 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile **Ortodoksların koruyuculuğunu üstlenince** Ermeniler üzerinde de etkili olmaya başlamıştır.

Püf hatırlatma:

Ermeni Sorunu ilk kez **1878 Berlin Antlaşması**'yla ortaya çıkmıştır.

İngiltere, **Doğu Anadolu'da bağımsız bir Ermenistan kurarak Rusya'nın Akdeniz'e ulaşmasını engelleme politikasını izlerken;**

Rusya kendine bağlı bir Ermenistan kurdurarak, bu devlet üzerinden Akdeniz'e ulaşmayı amaçlamıştır.

DOĞU CEPHESİ

- **Ermeniler**, I. Dünya Savaşında Doğu Anadolu'da Ruslarla birlikte hareket ederek Türk köylerine baskınlar düzenlemiş ve **katliamlar yapmışlardır**.
- Osmanlı Devleti bu katliamları engellemek amacıyla **1915**'te **Tehcir Kanunu**nu (**Sevk ve İskan Kanunu**) çıkararak, Ermenileri Suriye'ye göç ettirmiştir. (**Zorunlu Göç**)
- Ancak Ermeniler, bu olayı günümüze kadar politik malzeme olarak kullanmışlardır.

Püf bilgi:

1917 Bolşevik İhtilali'yle Rus Çarlığı yıkılmış, yerine Sovyet Rusya kurulmuştu. Sovyet Rusya, 3 Mart 1918 **Brest-Litowsk Antlaşması** ile **Kars, Ardahan ve Batum**'u Osmanlı'ya geri vermişti.

DOĞU CEPHESİ

- ✓ Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra ortaya çıkan karışıklıktan yararlanan Ermeniler Doğu illerini işgal ettiler.
- ✓ TBMM, Haziran 1920'de Osmanlı Devleti'nden kalma 15. Kolordunun başına **Kazım Karabekir Paşa**'yı **Doğu Cephesi Komutanı** olarak atadı.

- ✓ Kazım Karabekir komutasındaki 15.Kolordu, Sarıkamış ve Kars çevresini kurtararak Gümrü'ye kadar ilerledi.
- ✓ TBMM Hükümeti ile Ermenistan arasında **Gümrü Antlaşması** imzalandı. (3 Aralık 1920)

Buna göre;

1. Aras Nehri - Çıldır Gölü hattı sınır olacak.
2. **Kars, Sarıkamış ve Iğdır TBMM'ye verilecek.**
3. **Ermenistan Sevr antlaşmasını tanımayacak,**
4. **Ermenistan TBMM Hükümetini ve Misakı Milli'yi tanıyacak.**

GÜMRÜ ANTLAŞMASININ ÖNEMİ

- ✓ **TBMM Hükümetinin imzaladığı ilk antlaşmadır.**
- ✓ **TBMM Hükümetinin uluslararası alandaki ilk askeri ve siyasi başarısıdır.**
- ✓ **TBMM'yi ve Misakı Milli'yi tanıyan ilk devlet Ermenistan olmuştur.**
- ✓ **Sevr Antlaşmasını geçersiz sayan ilk uluslararası belgedir.**

Püf çıkarımlar:

- ❖ **Ermeni sorunu çözüme kavuşturulmuştur.**
- ❖ TBMM bu antlaşmada **"Türkiye"** adını kullanmıştır
- ❖ **Doğu Cephesi sonuçlanan ilk cephe olup, buradaki birlikler Batı ve Güney cephelerine kaydırılarak bu cephelerin güçlenmesi sağlanmıştır.**

DOĞU CEPHESİ

Püf Bilgi:

I. İnönü Savaşı'ndan sonra Sovyet Rusya ile 16 Mart 1921'de **Moskova Antlaşması** imzalanmış ve **Batum Gürcistan'a** bırakılmıştır.

Püf Nokta:

Doğu sınırlarımızı kesin olarak belirleyen antlaşma 13 Ekim 1921'de Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan'la imzaladığımız **Kars Antlaşması**'dır.

Püf Hatırlatma:

Doğu Cephesini belirleyen antlaşmalar

Gümrü Antlaşması

Moskova Antlaşması

Kars Antlaşması

KOD: Gazi Mustafa Kemal

Bir sonraki dersimiz
GÜNEY CEPHESİ

